

Metodický pokyn – 2. aktualizácia
hlavného odborníka MZ SR pre orgánové transplantácie
určený pre manažment pacientov po orgánových transplantáciách, transplantačný a odberový
program v období núdzového stavu v dôsledku pandémie COVID-19

Publikované v súlade s uznesením vlády Slovenskej republiky č. 113 zo dňa 15. marca 2020, Opatrením Úradu verejného zdravotníctva SR pri ohrození verejného zdravia č. OLP12595/2020 účinného od dňa 16.03.2020, vydaného z dôvodu vyhlásenia mimoriadnej situácie na území Slovenskej republiky v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19 vyhlásenou dňa 11.03.2020 generálnym tajomníkom Svetovej zdravotníckej organizácie.

Článok 1

Úvodné ustanovenie

1. Vzhľadom k tomu, že epidemiologická situácia na Slovensku sa zlepšuje, predkladáme 2. aktualizáciu Metodického pokynu hlavného odborníka MZ SR pre orgánové transplantácie, ktorý prináša ďalšie uvoľnenia v ústavnej a ambulantnej zdravotnej starostlivosti v oblasti orgánových transplantácií, starostlivosti o pacientov pred a po orgánových transplantáciách a darcovského programu.
2. Transplantačné centrá naďalej zabezpečia informovanie svojich pacientov o opatreniach, ktoré prijali v rámci prevencie šírenia infekcie SARS-CoV-2.
3. Transplantačné centrá naďalej zabezpečia informovanie svojich pacientov o postupe pri riešení akútnej zmeny zdravotného stavu.
4. Slovenská transplantologická spoločnosť ako zložka Slovenskej lekárskej spoločnosti zabezpečí na svojej webovej stránke informácie o opatreniach, ktoré transplantačné centrá prijali v rámci prevencie šírenia infekcie SARS-CoV-2 a o zmenách v ústavnej a ambulantnej zdravotnej starostlivosti týkajúcej sa orgánových transplantácií, starostlivosti o pacientov pred a po orgánových transplantáciách a darcovského programu.

Článok 2

Orgánové transplantácie

1. Vzhľadom k tomu, že epidemiologická situácia na Slovensku sa zlepšuje, odporúčame za predpokladu dodržania protiepidemiologických opatrení v transplantačných centrách zdravotníckych zariadení, ktoré nie sú „červenou zónou“, obnoviť nasledujúce operácie:
 - a. Transplantácia srdca v štandardnom režime
 - b. Transplantácia pečene v štandardnom režime
 - c. Transplantácia pľúc v štandardnom režime
 - d. Transplantácia obličky od mŕtveho darcu v štandardnom režime
 - e. Transplantácia obličky od živého darcu v štandardnom režime
 - f. Odber obličky od živého darcu za účelom transplantácie

Transplantácia srdca, pečene, pľúc, obličky od mŕtveho darcu:

- a. Negatívna anamnéza na COVID-19 počas posledných 28 dní u príjemcu orgánu.
- b. Neprítomnosť klinických príznakov COVID-19 (najmä horúčka, kašeľ, dýchavičnosť, bolesti hlavy a svalov) u príjemcu orgánu pri výbere na transplantáciu.
- c. Negatívna RTG snímka hrudníka u príjemcu orgánu pri výbere na transplantáciu.
- d. V prípade, že sa nedá vylúčiť rizikový kontakt príjemcu orgánu v súvislosti s COVID-19 počas posledných 28 dní, odporúčame zabezpečiť ster z nasofaryngu na vyšetrenie real time RT/PCR SARS CoV-2 v urgentom režime u príjemcu orgánu pred transplantáciou.
- e. Ak je test pozitívny, transplantácia je kontraindikovaná.

Transplantácie obličiek od živých darcov vrátane preemptívnych transplantácií:

Realizovať transplantácie obličiek od živých darcov za dodržania protiepidemiologických opatrení.

Príjemca obličky od živého darcu:

- a. Negatívna COVID-19 anamnéza u príjemcu obličky posledných 28 dní pred transplantáciou.
- b. Negatívny výsledok real time RT/PCR SARS CoV-2 pred transplantáciou obličky.
- c. Negatívna Rtg snímka hrudníka u príjemcu obličky pred transplantáciou.
- d. Neprítomnosť klinických príznakov COVID-19 (najmä horúčka, kašeľ, dýchavičnosť, bolesti hlavy a svalov) u príjemcu obličky pred transplantáciou.

Živý darca obličky:

- a. Negatívna COVID-19 anamnéza u darcu obličky posledných 28 dní pred darcovstvom.
- b. Negatívny výsledok real time RT/PCR SARS CoV-2 pred darcovskou nefrektómiou.
- c. Negatívna Rtg snímka hrudníka u darcu obličky pred darcovskou nefrektómiou.
- d. Neprítomnosť klinických príznakov COVID-19 (najmä horúčka, kašeľ, dýchavičnosť, bolesti hlavy a svalov) u darcu obličky pred darcovskou nefrektómiou.

Článok 3

Čakatelia na orgánovú transplantáciu

1. Vzhľadom k tomu, že epidemiologická situácia na Slovensku sa zlepšuje, odporúčame za predpokladu dodržania protiepidemiologických opatrení v transplantačných centrách:
 - a. obnoviť konzultácie pacientov v transplantačných centrách s cieľom posúdenia spôsobilosti k liečbe transplantáciou,
 - b. obnoviť výkony a operácie v rámci predtransplantačnej prípravy.

Článok 3

Ambulantná starostlivosť o pacientov po orgánovej transplantácii

1. Vzhľadom k tomu, že epidemiologická situácia na Slovensku sa zlepšuje, odporúčame za predpokladu dodržania protiepidemiologických opatrení v transplantačných centrách:
 - a. obnoviť štandardný režim ambulantných kontrol u pacientov po orgánovej transplantácii,
 - b. s ohľadom na predpokladaný nápor spôsobený odkladom plánovaných kontrol je možné u nízkorizikových stabilizovaných pacientov pokračovať v telefonických konzultáciách a poradenstve lekárom/ sestrou príslušnej transplantačnej ambulancie a racionálne rozvrhnúť ambulantné vyšetrenia.
2. Naďalej využívať aj elektronické predpisovanie imunosupresív a ostatných liečiv prostredníctvom e-receptu.
3. Návšteve pacienta v ambulancii transplantačného centra predchádza telefonické triedenie, v deň ambulantnej kontroly dotazníkové triedenie a podpísanie čestného prehlásenia v čakárni ešte pred vstupom do ambulancie, ako aj zabezpečenie prísnych protiepidemiologických opatrení v čakárni aj počas vyšetrenia v ambulancii.
4. Telefonická triáž pacientov, ktorí sú vyšetřovaní v ambulancii transplantačného centra:

Prvým krokom je zodpovedanie „triediacich otázok“:

 - a. Máte Vy alebo iná blízka osoba pozitívnu cestovateľskú anamnézu – cestovali ste posledných 21 dní do zahraničia? (Za rizikové krajiny sa považujú VŠETKY krajiny).
 - b. Boli ste Vy, alebo iná Vám blízka osoba v kontakte s osobou s potvrdenou infekciou koronavírusom?
 - c. Ste Vy alebo iná Vám blízka osoba v nariadenej karanténe? (nariadenej RÚVZ alebo na základe opatrení vlády)?
 - d. Máte Vy alebo iná Vám blízka osoba príznaky infekcie dýchacích ciest?
 - e. Prístup pacientov do priestorov ambulancie – ideálne do čakárni – umožní lekár len po negatívnom zodpovedaní „triediacich“ otázok.
9. Ak sú odpovede na všetky triediace otázky negatívne: pacienta lekár vyšetřuje v nevyhnutnej miere. Pacient môže vstúpiť do priestorov ambulancie transplantačného centra len s nasadenou bariérovou ochranou tváre (rúško, v krajnom prípade šatka a pod.). Pacient pri vyšetření nepoužíva respirátor s výdychovým ventilom (prípadne ho má prekrytý obyčajným rúškom). Pri vstupe do ambulancie sestra vyzve pacienta a dohliadne na dôkladné umytie si rúk podľa poučenia, prípadne aplikuje alkoholový dezinfekčný prostriedok na ruky. Pri vyšetření lekár, aj personál použijú ochranné prostriedky bariérovej ochrany odporúčané usmernením Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky prípadne štandardným postupom v zdravotníctve – COVID-19 (ďalej ŠPDTP), v prípade ich momentálneho nedostatku použije štandardné ochranné prostriedky podľa odporúčaní pre minimálne materiálno-technické vybavenie ambulancie, ktoré môžu byť posilnené použitím 2 rúšok naraz, ochranou očí, prípadne jednorazovým pláštom. Po vyšetření je vykonaná dôkladná dezinfekcia povrchov podľa epidemiologických usmernení.

Ak je ktorákoľvek z triediacich otázok pozitívna, zhodnotí lekár vážnosť stavu pacienta a rozhodne, či odporučí pacientovi obrátiť sa na svojho všeobecného lekára pre dospelých, ktorý pacientovi odporučí ďalší postup na základe platných odporúčaní HH a ŠDTP pre COVID-19.

10. V prípade, ak pacient príde pred čakáreň/do čakárne bez predchádzajúcej telefonicko konzultácie, personál ambulancie zabezpečí triedenie pacientov tak, aby pacienti s podozrením na COVID-19 boli ihneď izolovaní (ak nie je možné mať samostatnú miestnosť na izoláciu, tak oddeliť zónu od iných pacientov aspoň 3 metre a s nasadením rúška pacientovi). Vhodné je, aby pred čakárňou (ale aj na webovej stránke lekára!) bolo zreteľne napísané, na aké t. č. môže pacient zavolať a skonzultovať svoju návštevu v prípade, ak stojí už pred čakárňou. Pre prípad, že ide o pacienta bez mobilného telefónu a teda bez možnosti pred ambulanciou zatelefonovať je nutné zabezpečiť, aby personál ambulancie pravidelne kontroloval priestory čakárne (vrátane vonkajšieho priestoru).
11. Dôležité je dbať pri prevádzke na zvýšenú hygienu, častejšiu dezinfekciu nad rámec bežných odporúčaní, mať k dispozícii osobitne vyhradenú nádobu na infekčný odpad, dezinfikovať miesta, kde dochádza k častému styku pacientov aj personálu, ako sú kľučky, operadlá a bočnice stoličiek, toalety. Vhodné je často vetrať priestory ambulancie i čakárni.

Článok 4

Ústavná starostlivosť o pacientov po orgánovej transplantácii

1. Ak transplantovaný pacient telefonicky uvádza príznaky podozrivé z COVID-19, odporúčame kontaktovať lekára transplantačného centra a príslušnú infolinku podľa bydliska s cieľom urýchlenej diagnostiky COVID-19, pričom pacienta treba poučiť, aby uviedol, že je po orgánovej transplantácii a užíva imunosupresívne liečivá. Následne sa postupuje v súlade s pokynmi MZ SR a konkrétneho poskytovateľa zdravotnej starostlivosti (UNB, UNM, FnSP BB, UNLP, NÚSCH).
2. Vzhľadom k tomu, že epidemiologická situácia na Slovensku sa zlepšuje, odporúčame u pacientov po orgánových transplantáciách za predpokladu dodržania protiepidemiologických opatrení:
 - a. obnoviť odkladné hospitalizácie, výkony a operácie,
 - b. obnoviť protokolárne biopsie.

Článok 5

Potenciálni darcovia orgánov so smrťou mozgu

1. Darcovský program počas trvania núdzového stavu na Slovensku nie je pozastavený.
2. Je potrebné udržať odberový program na Slovensku a naďalej aktívne vyhľadávať potenciálnych darcov.
3. Každý potenciálny darca orgánov so smrťou mozgu je individuálne posúdený regionálnym transplantačným koordinátorom a zvážená je potreba a možnosť využitia odobraného orgánu príslušným transplantačným centrom.
4. Potenciálny darca orgánov (ďalej len POD) so smrťou mozgu môže byť akceptovaný len vtedy, ak nemá príznaky respiračnej infekcie, anamnézu kontaktu s COVID-19 a cestovateľskú anamnézu

menej ako 14 dní a musí byť testovaný metódou real-time RT-PCR na SARS-CoV-2 s negatívnym výsledkom. Testovanie sa musí uskutočniť v identifikujúcom zdravotníckom zariadení ešte pred prekladom POD do príslušného transplantačného centra a to v urgentnom režime a v certifikovanom laboratóriu.

Článok 6

Záverečné ustanovenia

1. Tento metodický pokyn obsahuje všeobecné odporúčenia týkajúce sa orgánových transplantácií a darcovského programu a zohľadňuje špecifiká transplantácii jednotlivých orgánov.
2. Bol vypracovaný na základe podnetov od špecialistov jednotlivých transplantačných centier.
3. Metodický pokyn je určený pre obdobie núdzového stavu a v tomto čase môže byť na základe nových informácií a skúseností doplnený či prepracovaný.

V Bratislave dňa 19.5.2020

doc. MUDr. Zuzana Žilinská, PhD., MPH, MHA

Hlavná odborníčka MZ SR pre orgánové transplantácie